

13. Χένρυ Μίλλερ, Ο 14^{ος} Τομέας

Είναι ένας πατριώτης, ένας πατριώτης του 14ου Τομέα του Μπρούκλιν όπου μεγάλωσα. Το υπόλοιπο έδαφος των Ενωμένων Πολιτειών δεν υπάρχει για μένα, παρά μονάχα σαν έννοια, ιστορία ή φιλολογία. Στα δέκα μου χρόνια με ξερίζωσαν από τη γενέθλια γη μου και με μετέφεραν σ' ένα νεκροταφείο – ένα νεκροταφείο *Λουθηρανών* όπου οι ταφόπετρες βρίσκονταν πάντοτε σε τάξη και τα πένθιμα στεφάνια ποτέ δε μαραίνονταν.

Όμως γεννήθηκα στο δρόμο και στο δρόμο μεγάλωσα. «Στον πλατύ, μεγάλο δρόμο της τεχνολογικής κοινωνίας, όπου η πιο ωραία, γεμάτη ψευδαισθήσεις, σιδερένια βλάστηση», κλπ... Ανήκω στο ζώδιο του Κριού που σου χαρίζει σφριγηλό, δραστήριο και κάπως ανήσυχο κορμί. *Με τον πλανήτη Άρη στα τρία τέταρτα!*

Το να γεννηθείς στο δρόμο, σημαίνει να περιπλανιέσαι σ' όλη σου τη ζωή, να είσαι ελεύθερος. Σημαίνει απρόσμενες περιπέτειες και συμπτωματικά επεισόδια, δράμα, κίνηση. Σημαίνει, πάνω απ' όλα, όνειρο. Μια αρμονία άσχετων μεταξύ τους γεγονότων που δίνουν στην περιπλάνησή του μια μεταφυσική βεβαιότητα. Στο δρόμο μαθαίνεις τι είναι στην πραγματικότητα τ' ανθρώπινα όντα· αλλιώςτικά –ή ύστερα από χρόνια- τα πλάθεις εσύ με το μυαλό σου. Ό,τι δε βρίσκεις στην ανοιχτωσιά του δρόμου είναι φτιαχτό, παράγωγο, δηλαδή *φιλολογία*. Τίποτε απ' όσα αποκαλούμε «περιπέτεια» δεν μπορεί να πλησιάσει τη γεύση του δρόμου. Δεν έχει σημασία αν πετάς πάνω απ' τον Βόρειο Πόλο, αν κάθεται στο βυθό του ωκεανού κρατώντας ένα σημειωματάριο στο χέρι, αν φέρνεις στο φως, τη μια μετά την άλλη, εννιά θαμμένες πόλεις στη σειρά, ή αν, όπως ο Κουρτς, ανεβαίνεις παραπλέοντας τον ποταμό και τελικά τρελαίνεσαι. Όσο κι αν είναι συναρπαστικές ή ανυπόφορες αυτές οι καταστάσεις, υπάρχουν πάντα διέξοδοι, υπάρχουν βελτιώσεις ανέσεις, αναγνώριση, εφημερίδες, θρησκείες. Κάποτε δεν υπήρχε τίποτε απ' αυτά. Κάποτε ήσουν ελεύθερος, πρωτόγονος, με φονικές διαθέσεις...

Τ' αγόρια που θαύμαζες όταν πρωτοκατέβηκες στο δρόμο, μένουν κοντά σου σ' όλη σου τη ζωή. Είναι για σένα οι μόνοι αληθινοί ήρωες. Ο Ναπολέων, ο Λένιν, ο Αλ Καπόνε όλα αυτά είναι μύθοι. Ο Ναπολέων δεν είναι τίποτα για μένα σε σύγκριση με τον Έντν Κάρνεϋ που, πρώτος αυτός, μου μαύρισε το μάτι. Ποτέ μου δε συνάντησα άνθρωπο με τόση αρχοντιά, τόση ευγένεια και μεγαλείο όπως ο

Λέστερ Ρήαρντον που, κι μόνο να τον έβλεπες να περπατάει στο δρόμο, σου προξενούσε φόβο και θαυμασμό. Ο Ιούλιος Βερν δε με μετέφερε ποτέ στα μέρη που ο Στάνλεϋ Μπουρόφσκι έβγαζε θαρρείς απ' το μανίκι του, όταν έπεφτε το σκοτάδι. Ο Ροβινσώνας Κρούσος υστερούσε σε φαντασία σε σύγκριση με τον Τζόνυ Πάουλ. Όλα αυτά τα παιδιά του 14^{ου} Τομέα διατηρούν ακόμα κάτι από το άρωμά τους μέσα μου. Δεν ήταν εφευρήματα της μνήμης ή της φαντασίας, αλλά πραγματικά πρόσωπα. Τα ονόματά τους ηχούν σαν χρυσά νομίσματα: Τομ Φόουλερ, Τζιμ Μπάκλεϋ, Ματ Όουεν, Ρομπ Ράμσαιη, Χάρρυ Μάρτιν, Τζόνυ Νταν –για να μην αναφέρω τον Έντυ Κάρνεϋ και το μεγάλο Λέστερ Ρήαρντον. Λοιπόν, ακόμη και τώρα, όταν προφέρω το όνομα του Τζόνυ Πάουλ, τα ονόματα των αγίων αφήνουν μια στυφή γεύση στο στόμα μου. Ο Τζόνυ Πάουλ ήταν η ζωντανή Οδύσσεια του 14ου Τομέα· το ότι αργότερα έγινε οδηγός σε καμιόνι, είναι ένα γεγονός ολότελα άσχετο.

Πριν από τη μεγάλη αλλαγή, κανένας δε φαινόταν να έχει προσέξει πως οι δρόμοι ήταν άσχημοι ή βρόμικοι. Όταν άνοιγαν τους αγωγούς των υπονόμων, βαστούσες τη μύτη του. Όταν φυσούσες τη μύτη σου, μαζί με τη μύξα ανακάλυπτες και καπνιά στο μαντίλι σου. Υπήρχε όμως περισσότερη εσωτερική γαλήνη και ευχαρίστηση. Υπήρχε σαλούν, το ιπποδρόμιο, τα ποδήλατα, οι χειραφετημένες γυναίκες και τα' άλογα που περνούσαν τριποδίζοντας. Η ζωή κυλούσε ακόμα με πιο άνετο ρυθμό. Τουλάχιστον, στον 14^ο Τομέα. Τα κυριακάτικα πρωινά, κανένας δεν ντυνόταν επίσημα. Όταν η κυρία Γκόρμαν, τυλιγμένη στη ρόμπα της και με μάτια τσιμπλιασμένα, κατέβαινε για να ποσκυνήσει τον ιερέα («Καλημέρα, Πάτερ!» «Καλημέρα, κυρία Γκόρμαν») ο δρόμος ξεπλενόταν απ' όλες τις αμαρτίες του. Ο Πατ Μακ-Κάρεν φορούσε το μαντίλι στο τσεπάκι της ρεντικότητας του: καλοβαλμένο και πρόχειρο εκεί, χτυπούσε όμορφα, όπως και το ιρλανδέζικο έμβλημα στο πέτο του. Η μπίρα άφριζε στα ποτήρια και οι άνθρωποι σταματούσαν για να πούνε καμιά κουβεντούλα.

Στα όνειρά μου ξαναγυρίζω στον 14^ο Τομέα όπως ο παρανοϊκός ξαναγυρίζει στις έμμονες ιδέες του. Όταν σκέφτομαι εκείνα τ' ατσαλόγκριζα πολεμικά στο Ναύσταθμο, τα βλέπω να παίρνουν αστρονομικές διαστάσεις και νιώθω να γίνομαι κατασκευαστής πυροβόλων, χημικός, προμηθευτής εκρηκτικών υλών, εργολάβος κηδειών, ιατροδικαστής, κερατάς, σαδιστής, δικηγόρος και αντίδικος, λόγιος, ανήσυχος τύπος κλπ.

Εκεί που οι άλλοι, από την παιδική τους ηλικία, θυμούνται έναν ωραίο κήπο, μια στοργική μητέρα, διακοπές στην ακροθαλασσιά, εγώ θυμάμαι (με τέτοια ζωντάνια, λες κ' είναι χαραγμένα με οξύ στη μνήμη μου) τους σκυθρωπούς και καπνισμένους τοίχους με τις καπνοδόχες του εργοστασίου κονσερβοποιίας απέναντί μας, καθώς κ' εκείνα τα στρογγυλά κομμάτια λευκοσίδηρου που σκέπαζαν το δρόμο, μερικά ολοκαίνουργια κι αστραφτερά, άλλα θαμπά και σκουριασμένα, με μπακιρένια απόχρωση, που άφηναν λεκέδες στα δάχτυλα. Θυμάμαι τα χαλβουργεία, με τους ολοκόκκινους φούρνους να λαμποκοπούν και τους εργάτες να ζυγώνουν τα φλεγόμενα φρεάτια κρατώντας κάτι τεράστια φτυάρια, ενώ απέξω στέκονταν αραδιασμένες εκείνες οι ρηχές ξύλινες φόρμες που έμοιαζαν με φέρετρα, που τις διαπερνούσαν σιδερόβεργες και που σκοντάφτοντας επάνω τους μπορούσε να σπάσεις το καλάμι σου ή να φας τη μούρη σου. Θυμάμαι τα μαύρα χέρια των εργατών στα χυτήρια, τη μουντζούρα που είχε χωθεί τόσο βαθιά μέσα στους πόρους, ώστε τίποτε πια δεν μπορούσε να την ξεκολλήσει: ούτε το σαπούνι, ούτε το ειδικό λίπος, ούτε το χρήμα, ούτε ο έρωτας, ούτε ο θάνατος. Τους είχε σταμπάρει για πάντα! Πηγαίνονταν ανάμεσα στους κλίβανους σαν δαίμονες με κατάμαυρα χέρια, αλλά αργότερα, φορώντας λουλούδια στο πέτο, ψυχροί κι αλύγιστοι μέσα στο κυριακάτικο κουστούμι τους, έκαναν τον περίπατό τους –χωρίς μήτε η βροχή να μπορεί να τους ξεπλύνει απ' τη μουντζούρα. Όλοι αυτοί οι όμορφοι γορίλες ανεβαίνουν στο Θεό με πρησμένα μούσकुλα, οσφυαλγία και μαύρα χέρια...

Ολόκληρος ο κόσμος για μένα κλεινόταν μέσα στα όρια του 14^{ου} Τομέα. Όταν γινόταν κάτι έξω απ' αυτόν, ήταν σαν να μη συνέβη ή δεν είχε κανένα ενδιαφέρον. Όταν ο πατέρας μου πήγαινε για ψάρεμα έξω απ' αυτόν τον κόσμο, εμένα μου ήταν αδιάφορο. Θυμάμαι μόνο το χνότο του που βρόμαγε κρασί, όταν το βράδυ γύριζε στο σπίτι κι ανοίγοντας το μεγάλο πράσινο πανέρι του άφηνε να ξεχυθούν στο πάτωμα εκείνα τα κουλουριασμένα μισοζώντανα τέρατα με τα γουρλωτά μάτια. Όταν κάποιος πήγαινε στον πόλεμο, θυμάμαι μόνο πως ξαναγύριζε ένα κυριακάτικο απόγευμα, στεκόταν μπροστά στο σπίτι του εφημέριου, ξερνούσε τ' άντερά του κι ύστερα σκουπιζόταν με το μανίκι του αμπέχωνου. Τέτοιος ήταν ο Ρομπ Ράμσαιη, ο γιος του ίδιου του εφημέριου. Θυμάμαι όπως ο Ρομπ Ράμσαιη άρεσε σε όλους: ήταν ο «άσωτος υιός» της οικογένειας. Οι άνθρωποι τον συμπαθούσαν γιατί δεν ήταν άξιος για τίποτα και γιατί δε δίσταζε να τ' ομολογεί. Κυριακή, Τετάρτη –

γι' αυτόν ήταν το ίδιο. Τον έβλεπες να κατηφορίζει το δρόμο, περνώντας κάτω από τις γερτές τέντες των μαγαζιών, με το σακάκι του ριγμένο στο μπράτσο και με τον ιδρώτα να κυλάει στο πρόσωπό του· τα κανιά του τρέκλιζαν, καθώς προχωρούσε μ' εκείνες τις μεγάλες μονοκόμματες δρασκελιές ενός ναυτικού που βγαίνει στη στεριά ύστερα από μακρύ ταξίδι· το σάλιο από το μασημένο ταμπάκο πετιόταν απ' τα χείλη του ανακατεμένο με βλαστήμιες- άλλες σιγανές, άλλες φωναχτές, άλλα και μερικές βρόμικες. Ήταν η προσωποποίηση της τεμπελιάς: ένας ζαμανφουτίστας, αλλά και βρομόστομος και ιερόσυλος. Καθόλου άνθρωπος του Θεού, όπως ο πατέρας του. ναι, αλλά κ' ένας από κείνους που εμπνέουν αισθήματα αγάπης! Οι αδυναμίες του ήταν ανθρώπινες αδυναμίες και τις φορούσε ξέγνοιαστα, επιδεικτικά, προκλητικά σαν μπαντερίλιες. Τον έβλεπες να κατεβαίνει μέσα στο λιοπύρι του δρόμου, με την μπόχα των οχετών να γεμίζει τον αέρα, και μερικές φορές το παντελόνι του ήταν ξεκούμπωτο, οι τιράντες του λυμένες και το σακάκι του γυάλιζε από τη λίγδα των ξερατών. Κάποτε πάλι έβγαινε στο δρόμο σαν οργισμένος ταύρος που μουγκρίζει και τότε ο δρόμος άδειαζε ως δια μαγείας, σάμπως να άνοιγαν οι καταπακτές των υπονόμων και κατάπιναν τ' αποβράσματά τους, ενώ ο τρελο-Γουίλλυ Μαίην, που στεκόταν κάτω από το υπόστεγο του χρωματοπωλείου, με τα παντελόνια του πεσμένα, έτρεμε από το φόβο του. Κι απόμεναν εκεί οι δυο τους, με το λιοπύρι να φωσφορίζει και τους υπονόμους ν' αναδίνουν την μπόχα τους στον αέρα: ένα θέαμα που έκανε την καρδιά του εφημέριου να ραγίζει.